En companyia d'un home bo

El Museu d'Història i l'Arxiu de Girona reben el despatx i la biblioteca de Carles Rahola

La recreació de l'espai d'intimitat i creació rescata l'escriptor del paper de 'màrtir' i el revalora com a intel·lectual

Cada vegada que anava a Cadaqués, la terra dels pares, Carles Rahola tornava amb alguna d'aquelles pedres volcàniques perforades pel vent. N'hi havia per tota la casa, però sobretot al despatx, damunt la taula o als prestatges, fent companyia a les fotografies dels éssers estimats, als llibres i als papers. Aquí, s'hi passava hores, llegint i escrivint cada dia, amb aquella mirada audaç dels miops de gravetat, ajudant-se de les ulleres de pinçanàs, d'unes quantes lupes d'augment i un llum de flexo que abatia sobre els documents com un mecànic fent llum al banc del taller. En aquesta mateixa habitació, on va concebre el Breviari de ciutadania, La pena de mort a Girona o Els jueus a Catalunya, passarien l'última nit a cobert molts dels fugitius del gener de 1939, protegits per l'energia secreta de les roques de Cadaqués. Cap d'ells oblidaria mai aquest gest d'hospitalitat. Rahola era un home excepcional, d'una rectitud tan exemplar, que se sentia en el deure d'estimar fins i tot les pedres.

Fa l'efecte que totes les seves coses, la màquina d'escriure, el tinter, la ploma, l'obrecartes, la cartera de mà, el mocador amb les inicials brodades, l'armari amb tancament de persiana, la capseta lacada amb el rellotge de butxaca i tots els seus jocs de lents, la taula, el penjador, els prestatges, i fins el fons dels calaixos i els marcs dels retrats penjats a la paret, van quedar empeltats d'aquella seva noblesa reservada, tan poc ostentosa, tan familiar com la pell del guant d'un germà gran. En part, la intensitat amb què es percep el seu tacte benefactor es deu a la cura amb què la seva dona, Carme Auguet, i els seus fills després i els seus néts han preservat intacte durant setanta-set anys el despatx i la biblioteca de l'escriptor al domicili de la ronda Ferran Puig, com una mena de santuari a la seva memòria, o com si d'un moment a l'altre hagués de tornar a entrar per la porta carregat amb una de les seves pedres enyorades. Però els records pesen, també. Amb la mort d'Emili Ros Giralt, el seu gendre, el 15 de juny passat, els descendents van haver d'afrontar-se al temut desallotjament del pis, on la família havia viscut sempre de lloguer. Rosa Ros Rahola, tement la dispersió dels papers de l'avi que havien preservat tres generacions amb tant d'amor, va acudir al cap de tan sols cinc dies a l'arxiver municipal, Joan Boadas, perquè valorés la conveniència de fer-se càrrec de la documentació i els llibres que encara quedaven a la casa. Les filles de l'escriptor, Carolina i Maria Rahola, ja havien fet l'any 1996 una primera donació a l'Arxiu de més de cinc mil cartes, manuscrits originals, fotografies, llibres i revistes. Es tractava de completar el fons amb els vestigis que es conservaven encara al vell despatx, però un cop al pis, mentre examinava i ordenava els papers, a Boadas se li va acudir preguntar: "I dels mobles, què en fareu?" L'ombra de tristesa que va cobrir fugaçment el semblant dels hereus, que es veien en el destret d'haver de malvendre'ls a algun antiquari, va encoratjar l'arxiver a ser ardit, i allà mateix, a peu dret, es va comprometre a fer-se'n càrrec. No les tenia pas totes, però aquell mateix dia, sortint de can Rahola, es va dirigir al despatx de l'alcaldessa, Marta Madrenas, amb una capsa a les mans, una capsa que només es pot obrir tremolant. A dins, durant anys, la família hi havia guardat les notetes que Rahola els havia escrit des de la presó, mentre esperava la mort. La majoria són en castellà, per força. "No agujerear los botes de leche condensada, pues se vierte. Besos." "Las raciones han de ser más pequeñas." "Necesito pantuflas y vaso de noche." Trenquen el cor. En aquelles hores horroroses, demanava als seus una mica de til·la per sopar, uns mitjonets de cotó, un polsim de rapè per a un company de cel·la. I al final, en un paper estripat de pressa de la llibreteta on va confiar els seus últims pensaments, aquell crit de clemència: "Podia anar-me'n. Com que no he fet cap mal i he cregut en la justícia, he restat ací, per a

servir la nació. Us he sacrificat, muller i fills! Perdoneu-m'ho! Perdoneu-m'ho!" Madrenas, que va emocionar-se llegint-ho, va avalar sense dubtar-ho la pertinència d'una donació que honora Rahola, no pas per com va morir, sinó per com va viure. "La seva condició de màrtir ha enfosquit la seva dimensió intel·lectual", opina Boadas, que veu en la recreació del despatx una oportunitat de retornar a Rahola la seva altura cívica i cultural a través del seu espai de creació. Els mobles, part de la biblioteca i els objectes personals s'han disposat de manera temporal al Celler del Museu d'Història, en un muntatge de Cristina Masferrer, però han de constituir el punt de partida d'una reforma integral de les sales permanents dedicades a la guerra per traçar "un relat de vida" que doni prevalença, afirma la directora del museu, Sílvia Planas, a "la vessant més humana, culta i civilitzada d'un dels períodes més esplendorosos de la Girona del segle XX".

Publicat a:
-El Punt Avui. Comarques Gironines 15-12-2016 Pàgina 6

Font del document: http://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/1031762-en-companyia-d-un-home-bo.html